

DARIUSZ MILEWSKI
WNHiS UKSW, Warszawa

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ *JARZMO LIGI ŚWIĘTEJ? – JAN III SOBIESKI I RZECZPOSPOLITA W LATACH 1684-1696*

W dniu 20 czerwca 2016 r. w siedzibie Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych UKSW w Warszawie odbyła się konferencja naukowa pt. *Jarzmo Ligi Świętej? – Jan III Sobieski i Rzeczpospolita w latach 1684-1696*. Konferencja zorganizowana została przez Katedrę Historii Nowożytnej Instytutu Nauk Historycznych WNHiS UKSW we współpracy z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie i była trzecią i ostatnią z cyklu poświęconego Janowi Sobieskiemu i jego czasom. Poprzednie konferencje: *Marszałek i hetman koronny Jan Sobieski i jego czasy (1665-1674)* oraz *Król Jan III Sobieski i Rzeczpospolita w latach 1674-1683* odbyły się odpowiednio 11 marca 2013 r. w WNHiS UKSW i 21 października 2014 r. w Wilanowie. Sekretarzem obecnej konferencji był mgr Maciej Pieńkowski, doktorant na WNHiS. Konferencji przewodniczył zastępca dyrektora Instytutu Nauk Historycznych WNHiS, dr hab. Dariusz Milewski.

Konferencję otworzył dziekan WNHiS, dr hab. Tadeusz Kamiński. W pierwszej sesji, poświęconej polityce wewnętrznej Rzeczypospolitej w okresie powiedeńskim, referenci skupili się na sprawach skarbowych – w tym finansowaniu wojska z podatku hibernowego i związanych z tym nadużyciach oraz działalności podskarbiego wielkiego koronnego Marcina Zamoyskiego (referaty: mgr. Jana Jerzego Sowy z Uniwersytetu Warszawskiego: *Nervus belli? Rola hiberny w finansowaniu wysiłku wojennego Korony w czasie wielkiej wojny tureckiej* oraz mgr. Marka Groszkowskiego z UKSW: *Marcin Zamoyski jako podskarbi wielki koronny w latach 1685-1689*). Tę część obrad zamknęły rozważania poświęcone możliwościom dokonania zbrojnego zamachu stanu przez władcę w dobie sejmu grodzieńskiego 1688/1689 r., przy czym w dyskusji zwyciężyła koncepcja o braku realnych szans na powodzenie takiego przedsięwzięcia (referat dr. hab. Jarosława Stolickiego z Uniwersytetu Jagiellońskiego: *Czy Sobieski mógł i powinien rozprawić się z opozycją w 1689 r.?*).

Druga sesja konferencji poświęcona była zagadnieniom wojny z Osmanami. Jako pierwszy referat wygłosił dr Piotr Kroll z UW, prezentując zawilości polityki hetmanów zadnieprzańskich – Samojłowicza i Mazepy – wobec planów zjednoczenia Ukrainy pod protekcją carską i stojącego im na przeszkodzie sojuszu polsko-moskiewskiego (referat: *Hetmanat zadnieprzański wobec Rzeczypospolitej, Prawobrzeża i Turcji w dobie Ligi Świętej*). Dr Zbigniew Hundert z UKSW przedstawił funkcjonowanie jednostek wojskowych związanych z królem i jego rodziną w czasie kampanii mołdawskiej 1686 r., wskazując zarazem na wysoki udział procentowy tychże formacji – 11% stanu liczebnego całej armii (referat: *Komputowe oddziały*

rodziny królewskiej w kampanii mołdawskiej 1686 r. w świetle rozkazów i sprawozdania sejmowego hetmana wielkiego koronnego Stanisława Jana Jabłonowskiego). Mgr Marcin Markowicz z UW omówił funkcjonowanie polskich załóg wojskowych w północnej Mołdawii w latach 90. XVII w., przyglądając im się m.in. pod kątem działalności wywiadowczej i powstrzymywania zaopatrzenia dla osmańskiej załogi Kamieńca Podolskiego (referat: *Rola polskich załóg w twierdzach północnej Mołdawii w systemie obrony pogranicza Rzeczypospolitej w latach 1692-1696*). Obrazem toczącej się wojny, jaki zachował się na kartach pamiętników staropolskich i dzieł cudzoziemców zajął się dr hab. Dariusz Milewski z UKSW, wskazując na zasadniczy brak refleksji pamiętnikarzy co do celów wojny i uzależnienie wzmianek o niej od osobistego udziału w zmaganiach (referat: *Druga wojna Jana III z Turkami (1684-1696) w oczach współczesnych pamiętnikarzy*). Konferencję zamknęło wystąpienie dr Iwony Gosik-Kapelińskiej z UW, która pochyliła się nad społecznym odbiorem odsieczy wiedeńskiej i sensu polskiego udziału w Lidze Świętej w okresie zaborów. Referat koncentrował się na omówieniu sztuk teatralnych wystawionych w Krakowie na 200. rocznicę odsieczy i omawiał ich dydaktyczny oraz polityczny wymiar (*Jak w Krakowie dwustulecie odsieczy wiedeńskiej świętowano, czyli Jan III Sobieski w pisarskim dwugłosie Władysława Ludwika Anczyca i Wincentego Rapackiego*).

W dyskusji podsumowującej konferencję zastanowiono się nad pytaniem tytułowym, dotyczącym sensu trwania Rzeczypospolitej w sojuszu Ligi Świętej, a także nad kondycją państwa, które nie potrafiło być wystarczająco aktywne na polu walki. Wskazano jednak, że sama wojna nie obnażyła zbyt słabości Rzeczypospolitej, której prawdziwy upadek przyniosła dopiero doba saska.